

ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΣ

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Απολαυστικός μύθος

Εκτο μυθιστόρημα του 43χρονου πεζογράφου Χ. Α. Χωμενίδη, το «Λόγια φτερά» (Πατάκης, σελ. 370) αποτελεί μίαν απολαυστική αφήγηση-ποταμό με νεύρο, ευρηματικότητα, χιούμορ, ποικιλία περιπετειών και ακαταμάχητο ρυθμό. Αφηγητής, ο περίφημος αοιδός Τήνελλος που υποτίθεται πως έζησε στον 8ο π. Χ. αιώνα κι εμφανίζεται ως ο παππούς του Ομήρου. Σιωπηλός παραλήπτης της ιστορίας, ο μικρός του εγγονός, την ημέρα που σύμφωνα με έναν παλιό χρησμό ο παππούς πρόκειται να πεθάνει. Αντικείμενο της εξιστορήσεως, οι απίστευτες περιπέτειες του βίου του, από τότε που μένει ορφανός στο μικρασιατικό χωριό Απολλωνία, ως το βαθύτατό του γήρας σε ένα άγνωστο αιγαιοπελαγίτικο νησί. Στο αναμεταξύ ο Τήνελλος έχει περιπλανηθεί στα παράλια της Μικράς Ασίας μαθητευόμενος στο πλευρό του λαοφίλητου αοιδού Αναβάτη. Έχει ταξιδέψει στις Μυκάνες και στην Κόρινθο, στην Ολυμπία και στην Κύπρο, κι έχει διατρέξει αναρίθμητους κινδύνους - απελπισμένους ναυαγός στο ανοικτό πέλαγος, καταδικασμένος αιχμάλωτος στις βαρβαρικές χώρες του θρακικού βορρά. Για να καταλήξει, πατριάρχης μιας πολύκλωνης οικογένειας δεκατριών τέκνων, εκατόν δώδεκα εγγονών και καμιά τριανταριά διεγγόνων - προσφέροντας με τον ευφάνταστο αυτόν μύθο λύση και στο πολυθρύλητο αίνιγμα της καταγωγής του Ομήρου. Προικισμένος, θαρραλέος και φιλήδονος, εύστροφος, πνευματώδης και επινοητικός, ο ήρωας είναι ακαταμάχητα συμπαθητικός. Κωμικός και δραματικός, ειλικρινής και αυθεντικός, αφοσιωμένος οπαδός της τέχνης αλλά και ενθουσιώδης θασώτης της απόλαυσης, ο Τήνελλος κατορθώνει να προσδώσει νόημα στον βίο του, όσες αναποδιές κι αν του συμβούν στην πολυκύμαντη, θεελλώδη του ζωή.

Ξαναγράφοντας την ιστορία της επικής δημιουργίας, ο Χωμενίδης επιλέγει να αναδείξει τον ήρωά του ως τον πρώτο συνειδητό καλλιτέχνη που σπάζοντας τη μακρά παράδοση της ανώνυμης επανάληψης, διεκδικεί την ιδιοπροσωπία του ταλέντου του και την ιδιωτικότητα της προσωπικής του ζωής. Έχοντας εξασφαλίσει την εύνοια της μούσας, ο Τήνελλος μαγεύει τα πλήθη άδοντας τις περιπέτειες ηρώων, βασιλιάδων, ημιθέων και θεών. Στο τελευταίο του ωστόσο έπος, το κέντρο βάρους μετατίθεται. Ηρώας του είναι το ταπεινό πλασματάκι που κάποτε ο ίδιος υπήρξε και που δεν είχε στον ήλιο μοίρα. Και που η τύχη το έφερε σε επαφή με κάθε λογής ανθρώπους - εμπόρους, υπηρέτες, παλλακίδες, βασιλιάδες, απατεώνες, ναυτικούς. Κι ακόμα του δίνει την ευκαιρία να αφηγηθεί απίστευτες περιπέτειες αξιοπρόσεκτων κατορθωμάτων αλλά και προσωπικών εξευτελισμών, σε έναν κόσμο στον οποίο συνυπάρχει το ηρωικό και το θαύμα με την πεζή ευτέλεια και το κακό ριζικό. Ο μυθικός έτσι Τήνελλος που καλλιεργεί το υψηλό είδος του ηρωικού άσματος, εμφανίζεται ταυτόχρονα και εισηγητής πολύ χαμηλότερων αφηγηματικών τρόπων, οι οποίοι παραπέμπουν στην κωμωδία και στο ελληνιστικό μυθιστόρημα. Είδη όπου στη θέση των υψηλής καταγωγής ηρώων βάζουν να διαγκωνίζονται αχρείοι και πανούργοι απατεώνες. Και όπου στη θέση του υψηλού φρονήματος τοποθετούν αγοραίους υπολογισμούς πρόστυχου κέρδους και παράνομου πλουτισμού. Το μυθιστόρημα του Χωμενίδη μας εισάγει έτσι στον ιστορικό χρόνο, χωρίς ωστόσο να παύει ταυτόχρονα να μυθολογεί. Διότι ακολουθώντας τα χνάρια ενός κ-

κλικού χρόνου, το φτωχόπαιδο από τα παράλια της Μικράς Ασίας θα μετατραπεί σε βασιλέα ενός καρυδότσουφλου, σε γενάρχη του σπιτικού του, ξαναπλάθοντας απ' την αρχή την περιπέτεια του ανθρώπου που με επικεφαλής έναν υπερήρωα θα ξεκινήσει το μεγάλο ταξίδι για την κατάκτηση της γης.

Μόνο που αυτή τη φορά υπερήρωας είναι ο Ομηρος - ένας ποιητής. Με αστειρευτή επινοητικότητα, αδρή έκφραση και πυκνότερη σύνθεση, τα «Λόγια φτερά» με-

τατρέπουν την αφήγηση ενός έπους στο έπος της αφήγησης, την εξιστορήση ενός θρύλου, στον θρύλο της εξιστορήσεως. Οπως άλλωστε το δηλώνει και το μύτο τους, τα «Λόγια φτερά» έχουν για πρωταγωνιστή τους την αφήγηση. Με φράση κυμώδη, εύγευστη και πλαστική, με λόγο μυθοποιητικό και ταυτόχρονα αποκαλυπτικό, μας φέρνουν στην κατάσταση των αρχαίων ακροατών, μιας τοποθετούν στη θέση των εύπιστων

και αθών εκείνων ανθρώπων που έπαιρναν τοις μετρητοίς όσα άκουγαν, ακόμα και όταν το αδύνατον διασταυρωνόταν με το πιθανό, και το υπερφυσικό μεταμορφωνόταν σε εφικτό. Γοητευτικός και διασκεδαστικός, ευφραντικός και σαγηνευτικός, τερπνός και συναρπαστικός, ο λόγος στο μυθιστόρημα του Χ. Α. Χωμενίδη γυρνά περιφρονητικά την πλάτη στη σύγχρονη αμφιθυμία σχετικά με τις παγίδες της γλώσσας, περιγελά τη σταθερή σημερινή επώδο για τον συμβατικό της χαρακτήρα και τις ανεπάρκειές της. Και στη θέση τους διαδηλώνει τη θερμή του πίστη στη ζωοδοτική της ισχύ.

ekotzia@yahoo.gr

